

"TARTUT käteeni tiellä, jonka varrella kasvaa villejä lupiineja." Näin laulaa J. Karjalainen. Moni ajattelee, että käden lisäksi lupiineihin voisi tarttua

Tienvarsi pilalla, pelkkää vieraslajia tilalla

● Vieraslajit valtaavat alaa muilta kasveilta. Tienvarret, pihamaat ja rannat ovat vieraslajien tähtäimessä. Kainuussa häiritsee pääsääntöisesti neljä kasvivieraslajia.

Eino Haajanen

● "Tartut käteeni tiellä, jonka varrella kasvoi villejä lupiineja." Näin laulaa J. Karjalainen vuonna 1994 julkaistulla kappaleella *Villejä lupiineja*.

Lupiinit tosiaankin ovat villejä. Ne leviävät tehokkaasti ja syrjäyttävät kilpailijat. Villit häiriköt, joku voisi sanoa. Lupiini on vieraslaji.

VIERASLAJI ON määritelmän mukaan kasvi, eläin tai muu eliölaji, joka on levinnyt luontaisen levinneisyysalueensa ulkopuolelle ihmisen myötävaikutuksesta – tahattomasti tai tarkoituksella. Vieraskasvit ovat alun perin karanneet puutarhoista.

Kainuussa ongelmaa aiheuttavat lupiinin lisäksi jättiputket, jättipalsami ja kurturuus.

Komealupiini on monivuoti-

nen hernekasvi, tyypillisesti noin 1–1,5 metriä korkea. Sen kukinto on terttumainen ja pitkä: tunnistettavan sininen, violetti, vaaleanpunainen tai valkoinen. Väri voi vaihdella yksittäisessä kasvissakin.

Aikoinaan laitumilla kasvaneet keto- ja niittykasvit ovat nykyisin lähinnä tienvarsien kasveja. Ekokymppin Vieraslajit Veks! -hankkeen projektipäällikkö Ville Juntusen mukaan tienvarret ovat olleet niiden "viimeisiä turvapaikkoja". Lupiini syrjäyttää ne nyt tienvarsilla.

Muitakin kasvivieraslajeja on. Muun muassa jättiputki on vieraslaji.

Kyseessä on jättiputkiryhmä, joka koostuu armenianjättiputkesta, kaukasianjättiputkesta ja persianjättiputkesta. Lajista yleisin on kaukasianjättiputki. Erottaminen on vaikeaa.

JÄTTIPUTKET KASVAVAT isokokoisiksi. Joskus jopa viisimetrisiksi, mutta useimmiten ne jäävät lyhyemmiksi.

Jättiputken kasvineste on ihmisen iholle vahingollista reagoidessaan auringonvalon kanssa – voi tulla palovamman kaltaisia hitaasti paranevia iho-oireita. Herkät ihmiset voivat saada allergisia oireita jo kasvien lähellä oleskelusta.

Laji muodostaa parhailla paikoilla "jättiputkimetsiä", jotka tukahduttavat alleen muun kasvillisuuden.

Jättipalsami on Aasiasta kotoisin oleva laji. Ne ovat nimensä mukaisesti jättejä – jopa yli kolmemetrisiä yksilöitä on. Yleensä ne kuitenkin kasvavat noin 1,5 metrin mittaan.

Jättipalsami lisääntyy ja leviää ainoastaan siemenestä. Siemenet sinkoutuvat jopa seitsemän metrin päähän kasvusta.

Yrityksiä päästä vieraslajeista eroon on niin valtakunnallisesti kuin paikallisesti. Kainuun toimi on Ekokymppin eli Kainuun jätehuollon hallinnoima projekti Vieraslajit Veks!, johon lähti mukaan viisi kuntaa. Kyseessä on kolmi-vuotinen hanke vuosille 2021–2023. Vieraslajihanke käynnistyi kesäkuun alussa.

– Projekti tekisi itsestään tarpeettoman lopuksi, paaluttaa projektipäällikkö Ville Juntunen ta voitteeksi.

Tarkemmin sanottuna tavoite on lisätä tietoa vieraslajeista ja niiden torjunnasta – niin kotipuutarhurille kuin kunnille ja tielaitokselle, Juntusen mukaan joka tasolle. Tarkoitus on kertoa, miksi vieraslajien torjunta on tärkeää.

Kajaanin kaupungilla on parhaillaan käynnissä lupiinientorjuntatalkoot Kajaanissa. Ryhmä käärii hihansa ajalla 21.6.–30.7.

Valtakunnallisia projekteja ovat muun muassa Suomen luonnon-suojeluliiton VieKas LIFE -projekti (2018–2023) sekä VieKas LIFE:n ja DIAS-hankkeen (Luonnonvarakeskus, Suomen ympäristökeskus) yhteinen Soolotalkoot eli valtakunnalliset vieraslajitalkoot 17.5.–22.8.2021.

"Linnut syövät kurturuusun siemeniä, ja jätösten mukana siemenet leviävät."

VILLE JUNTUNEN

projektipäällikkö, Vieraslajit Veks!

Ville Juntunen kertoo, että kasvia kutsutaan toisinaan "paukku-palsamiksi" räjähtävien siemenkotiensa vuoksi.

Neljäs viheliäinen laji on kurturuus. Kainuun ely-keskuk-sen vieraslajikoordinaattori Reima Leinosen mukaan lajia ei ole Kainuussa "yhtä älyttömästi kuin etelässä".

Kurturuusun siemenet leviävät muun muassa jätösten seasta. – Valtakunnallinen ongelma syntyy siitä, kun linnut syövät siemeniä ja jätösten mukana siemenet leviävät etelään ja varsinkin rannikoille, Ville Juntunen sanoo.

Kurturuusun tunnistaa tiheästä noin 0,5–1,5 korkeasta pensaasta, jonka oksilla on piikkejä. Kukien väri vaihtelee aniliinin-punaisesta, vaaleanpunaiseen ja valkoiseen.

Kurturuusun kasvatus on kiellettyä 1.6.2022 alkaen.

– eli ryhtyä vieraslajin kitkentään.